

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 207/2014-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. mája 2014 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti R. V., zastúpeného advokátkou JUDr. Gabrielou Čechovou, Advokátska kancelária, Štúrova 7, Košice, pre namietané porušenie jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 23 Tpo 56/2013 z 13. decembra 2013 takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Trenčíne uznesením sp. zn. 23 Tpo 56/2013 z 13. decembra 2013 p o r u š i l základné práva R. V. podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 23 Tpo 56/2013 z 13. decembra 2013 z r u š u j e a vec v r a c i a tomuto súdu na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Trenčíne j e p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia R. V. v sume 284,08 € (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osem centov) na účet jeho

advokátky JUDr. Gabriely Čechovej, Advokátska kancelária, Štúrova 7, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 207/2014-25 z 18. marca 2014 prijal na ďalšie konanie sťažnosť R. V. (ďalej len „sťažovateľ“), v časti namietajúcej porušenie jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 23 Tpo 56/2013 z 13. decembra 2013.

Z obsahu sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľ bol uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 89/2013 zo 17. októbra 2013 vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku *„pre skutok právne posúdený ako pokračovací trestný čin obzvlášť závažného zločinu skrátene dane a poisťného podľa § 276 ods. 1, ods. 2 písmeno c), odsek 4 Tr. zákona s poukazom na § 138 písmeno i) Trestného zákona“*. Dňa 23. októbra 2013 podal sťažovateľ sťažnosť proti uvedenému rozhodnutiu, ktorú krajský súd uznesením sp. zn. 2 Tpo 52/2013 z 11. novembra 2013 zamietol.

Dňa 26. novembra 2013 požiadal sťažovateľ o prepustenie z väzby Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky, ktorá však jeho žiadosti nevyhovela z dôvodu, že *„u obvineného... dôvody kolúzne a preventívnej väzby... aj naďalej trvajú“*, a vec následne predložila na rozhodnutie okresnému súdu, ktorý uznesením sp. zn. 0 Tp 107/2013 zo 6. decembra 2013 v prítomnosti sťažovateľa aj jeho právnej zástupkyne predmetnú žiadosť podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku zamietol a súčasne podľa § 80 ods. 1 písm. b)

Trestného poriadku neprijal písomný sľub sťažovateľa ako náhradu za jeho väzbu, podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku neprijal návrh sťažovateľa na nahradenie jeho väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka a podľa § 81 Trestného poriadku neprijal návrh sťažovateľa na nahradenie jeho väzby peňažnou zárukou (ďalej aj „rozhodnutie o väzbe“). Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej krajský súd uznesením sp. zn. 23 Tpo 56/2013 z 13. decembra 2013 rozhodol tak, že ju zamietol, „pretože nie je dôvodná“.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

«Porušovanie práva na osobnú slobodu... vidí v tom, že jeho väzobné stíhanie nie je zákonné, väzobnými súdmi neboli rešpektované základné predpoklady na uvalenie väzby ustanovené Trestným poriadkom a rozhodnutie o väzobnom stíhaní nevychádzalo zo zákonných skutkových dôvodov...

Rozhodnutia konajúcich súdov sú nezákonné, arbitrárne, svojvoľné, nepreskúmateľné, súdy sa nevysporiadali so žiadnymi námietkami obvineného pri jeho výsluchu pri rozhodovaní o väzbe, so žiadnymi námietkami prednesenými obhajobou, tieto bez racionálneho, zákonného základu tieto nevyhodnotili, čím došlo k porušeniu ústavných práv obvineného... spojené s právom na obhajobu.

Trestnosť činu obvineného R. V. a dôvodnosť väzby dôvodená dôkazmi svedčiacimi v neprospech iného obvineného a nesvedčiaca proti obv. R. V. je braná za základ rozhodovacieho procesu konajúcimi súdmi...

Požiadavka preskúmania hmotných podmienok... znamená povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a rozhodnúť s poukázaním na kritéria, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, námietky obvineného a obhajoby konajúce súdy nielenže nepreskúmali, ale tieto odignorovali, uvedené je zjavné z toho, že aj Krajský súd v Trenčíne svoje uznesenie o vzatí do väzby dôvodil skutočnosťami z inej trestnej veci, a to konkrétne v trestnej veci vedenej po sp. zn. ČVS: PPZ-737/NKA-PZ-VY-2013, kde nielenže neboli vzhliadnuté dôvody väzobného riešenia veci ale bolo vyslovené sudcom pre prípravného konanie Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica, sp. zn. Tp 66/2013, zo dňa 14. 08. 2013, že existuje dôvodné podozrenie, že skutok nespáchal obvinený a nevyhovelo návrhu na vzatie do väzby v tejto trestnej veci R. V., s ktorého závermi sa NS

SR, sp. zn. 2 Tost 27/2013, zo dňa 20. 08. 2013 stotožnil stým, že „absentuje dostatočná presvedčivosť dôvodnosti podozrenia proti R. V. z objednania vraždy M. K., priamy dôkaz produkovaný nebol a nepriame dôkazy podľa súdu, na rozdiel od názoru prokurátora, netvorí líniu dostatočnej preukaznosti dôvodnosti trestného stíhania R. V. pre trestný čin, pre ktorý mu bolo vznesené obvinenie...“

Vzhľadom na prezumpciu neviny judikovaná prax a určujúce právne názory vychádzajúce z aplikácie európskeho práva považujú neakceptáciu prezumpcie neviny vo veciach, pre ktorého bolo len začaté trestné stíhanie za neprijateľnú pre odôvodňovanie dôvodov väzobných, najmä ak sa jedná o využívanie podkladov z iných trestných vecí vedených inými konaniami a spisovými značkami ako samostatné veci.

Obhajoba poukazovala, že týmito skutočnosťami z inej trestnej veci, v ktorej bolo konajúci súdmi skonštatované, že neboli dané dôvody väzobného riešenia trestnej veci (sp. zn. ČVS: PPZ-737/NKA-PZ-VY-2013) a paradoxne touto trestnou vecou je dôvodená dôvodnosť väzobného riešenia v tejto trestnej veci (sp. zn. ČVS: PPZ-112/NKA-PZ-BA-2013)...

V zmysle trestného poriadku konkrétne skutočnosti, ako zákonné podmienky odôvodňujúce väzbu obvineného podľa § 71 Tr. por. musia byť preukázané nielen pri vzatí obvineného do väzby, ale musia pretrvávať počas celej väzby.

Okresný súd v Trenčíne, pri výsluchu obvineného na základe ním podanej žiadosti o prepustenie na slobodu odignoroval krátkou cestou predložené svedecké výpovede obhajobou, ktoré boli výsledkom dokazovania zo dňa 05. 12. 2013 a ktoré nemohli byť súčasťou vyšetrovacieho spisu pre krátkosť času, boli súdu predložené ako dôkazy ktoré rozptyľovali ba až zbavovali obvineného dôvodnosti podozrenia zo spáchaného trestného činu, a tým znižovali základ pre materiálne posudzovanie dôvodov väzby a taktiež z hľadiska procesného boli dôkazom k zmene posudzovania procesného postavenia obvineného, a to najmä z toho dôvodu, že žiadny zo svedkov obv. R. V. neusvedčoval, nikto ho nepoznal, no paradoxne napriek tejto zjavnej dôkaznej situácii, ktorá bola výsledkom dokazovania nezávislého policajného orgánu, konajúci súd nebral do úvahy a prokurátor prítomný na výsluchu bez akéhokolvek reálneho zdôvodnenia skonštatoval, že tieto dôkazy usvedčujú obvineného z protiprávneho konania, pričom dôvodnosť tohto výroku

nezodpovedá obsahu predložených dôkazov, t. j. svedeckých výpovedí, touto námietkou sa konajúce súdy nezaoberali a túto úplne odignorovali...

S namietanými skutočnosťami sa KS Trenčín nezaoberal, pri preskúmaní zákonnosti väzby sa zamerlal iba na dôvodnosť podozrenia zo spáchania trestného činu, ktorá nemala oporu v predložených dôkazoch k tým záverom, ku ktorým konajúce orgány dospeli, nepreskúmal komplexne procesné a hmotné podmienky uvádzané obhajobou, preto takýto postup je postupom nedôsledným a je porušením základných práv sťažovateľov podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy SR, konajúc tak aj v rozpore s garanciami vyplývajúcimi z čl. 5 ods. 4 Dohovoru, ktorých súčasťou je aj právo na preskúmanie procesných a hmotných podmienok podstatných pre zákonnosť väzby...»

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil:

„Krajský súd Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Tpo/56/2013 z 13. 12. 2013 porušil základné práva R. V. v čl. 17 ods... 2, 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo zaručené v čl. 5 ods. 3, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd...

Uznesenie Krajského súdu Trenčín, v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Tpo/56/2013 zo dňa 13. 12. 2013 sa zrušuje a Krajskému súdu v Trenčíne prikazuje, aby R. V. prepustil neodkladne z väzby na slobodu.

Krajský súd Trenčín je povinný zaplatiť náhradu trov konania v sume 284,08 € na účet právnej zástupkyne... do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. Spr 110/14 z 22. apríla 2014 vyjadril podpredseda krajského súdu JUDr. Roman Hargaš, ktorý prostredníctvom predsedajúceho senátu, ktorý vydal napadnuté uznesenie, JUDr. Františka Kováča, uviedol:

«,... v tomto štádiu trestného konania nie je povinnosťou súdu hodnotiť zadovážené dôkazy v prípravnom konaní, tak ako tomu je na hlavnom pojednávaní pri rozhodovaní vo veci samej, t. j. či sa stal skutok, či tento vykazuje znaky trestného činu a či ho spáchal obvinený. V tomto štádiu rozhodovania súdu o väzbe pri hodnotení dôkazov súdu postačuje záver, že 1) zistené skutočnosti nasvedčujú, že bol spáchaný skutok, pre ktorý bolo začaté

trestné stíhanie, 2) tento skutok má znaky trestného činu a 3) sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený. Týmito úvahami sa riadil aj senát krajského súdu pri zisťovaní materiálnej stránky veci. Táto miera pravdepodobnosti bola u sťažovateľa dosiahnutá. Senát krajského súdu poukázal na fakty z výpovedí svedkov C. a K., oboznámil sa s výpoveďami ďalších svedkov, predložených obhajobou v rámci konania o sťažnosti a na tieto reagoval tak, že ich nepovažoval za také, ktoré by oslabili dôkaznú situáciu a dôvodnosť trestného stíhania sťažovateľa.

Toto konštatovanie zákonnosti vedeného trestného stíhania malo potom vplyv aj na posúdenie dôvodnosti väzby obvineného. Väzba nie je trestom, ale je výlučne len procesným opatrením, ktorého účelom je dočasne zaistiť osobu obvinenú z trestného činu pre potreby prebiehajúceho trestného konania obmedzením jej osobnej slobody. Trestný poriadok podmieňuje možnosť vzatia obvineného do väzby existenciou dôvodnej obavy, vyplývajúcej z konania obvineného alebo z ďalších konkrétnych skutočností vo vzťahu k niektorej nežiaducej forme správania, označovanej ako dôvod väzby. Výklad zákonných znakov „konkrétnych skutočností“ je predovšetkým vecou súdu, ktorý pri dôkladnej znalosti skutkových okolností a dôkaznej situácii konkrétnej trestnej veci musí posúdiť, či vzatie do väzby je opatrením nevyhnutným na dosiahnutie účelu trestného konania a či tento účel ani pri vynaložení úsilia nemožno dosiahnuť inak. Pre aplikáciu tohto znaku nie sú dané objektívne a nemenné kritériá, ale tieto kritériá treba vždy vyvodiť z povahy konkrétnej a individualizovanej veci, vrátane osoby obvineného, jeho osobných pomerov a ďalších znakov upravených v tomto ustanovení. V posudzovanej veci senát krajského súdu i sudca pre prípravné konanie okresného súdu takto postupovali a s existenciou dôvodov väzby sťažovateľa sa dôsledne vysporiadali v odôvodnení už citovaných sťažnosťou napadnutých uznesení.

Senát krajského súdu síce v dôvodoch uznesenia skonštatoval, že si osvojil závery z predchádzajúcich súdnych rozhodnutí o väzbe obvineného, ktoré ani vzhľadom na nové sťažnostné dôvody nepovažoval za oslabené, ale nezostal len pri tomto konštatovaní a zároveň sa sám zaoberal existenciou konkrétnych skutočností odôvodňujúcich jeho väzbu. Napokon senát krajského súdu výslovne uviedol, že súdy rozhodujúce o väzbe obvineného netvrdia, že by tento participoval na skutku pokusu o vraždu korunného svedka K., ale vo

všeobecnosti na tento fakt poukázal iba ako na okolnosť celého prípadu. Námiety sťažovateľa preto ani v uvedenom smere nepovažujem za dôvodné. “...

S poukazom na obsah vyššie uvedeného vyjadrenia predsedu senátu a vychádzajúc z obsahu odôvodnenia uznesenia Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 13. 12. 2013, sp. zn. 23 Tpo/56/2013, ktoré mám k dispozícii, môžem vyjadriť názor, že napadnuté rozhodnutie obsahuje poukaz na konkrétne dôkazy vo vyšetrovacom spise, ktorými senát odôvodnil splnenie materiálnej podmienky väzby v zmysle § 71 ods. 1 Tr. por. (dôvodnosť obvinenia), ako aj konkrétne skutočnosti, o ktoré oprel dôvodnú obavu z pokračovania obvineného v trestnej činnosti podľa § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por. (poznatky o predchádzajúcej trestnej minulosti sťažovateľa) a konkrétne skutočnosti, odôvodňujúce kolúznú väzbu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Tr. por. (poznatky o nátlaku na svedka C.).

Z uvedených dôvodov nie sú mi známe skutočnosti, ktoré by ma mohli viesť k záveru o dôvodnosti sťažnosti sťažovateľa.

Zároveň oznamujem, že zhodne, ako predseda senátu, ktorý vydal napadnuté rozhodnutie, netrvám na ústnom pojednávaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.»

Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní zo 6. mája 2014 taktiež uviedla, že netrvá na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 23 Tpo 56/2013 z 13. decembra 2013, ktorým podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 0 Tp 107/2013 zo 6. decembra 2013 o zamietnutí jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, „*nakoľko dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písmeno b), písmeno c) Trestného poriadku naďalej trvajú*“.

Sťažovateľ ako v sťažnosti predloženej ústavnému súdu, tak aj v sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe argumentuje, že krajský súd sa v napadnutom uznesení žiadnym spôsobom nevysporiadal s námietkami ani s dôkazmi predloženými obhajobou, ktoré minimálne spochybňujú, ak nie dokonca vylučujú nielen samotné vzatie a ponechávanie sťažovateľa vo väzbe, ale aj dôvodnosť jeho trestného stíhania v predmetnej veci, ktoré je založené na poznatkoch získaných z iných trestných vecí, pričom v priebehu jednej z nich orgány činné v trestnom konaní dospeli k jednoznačnému záveru, že „*skutok nespáchal obvinený R. V.*“, a v ďalšej veci, v ktorej sťažovateľ vystupuje ako svedok, nedošlo ani len k vzneseniu obvinenia proti konkrétnej osobe pre procesné pochybenia policajta. Opodstatnenosť väzby sťažovateľa nemá oporu ani v dosiaľ vykonanom dokazovaní výsluchmi svedkov, pretože žiaden z nich sťažovateľa osobne nepoznal ani neusvedčoval.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že pri námietke porušenia základných práv sťažovateľov podľa čl. 17 ústavy skúma požiadavky kladené na zákonnosť väzby v zmysle čl. 5 dohovoru. V tejto súvislosti ústavný súd už viackrát vyslovil, že každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00, I. ÚS 115/07, I. ÚS 187/07). Z uvedenej zásady vyplýva, že každé porušenie zákona v prípade rozhodovania o väzbe zakladá aj porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj čl. 5 ods. 1 a 4 dohovoru, pričom v súvislosti s otázkou zákonnosti väzby v konaní pred súdom je podľa judikatúry ústavného súdu podstatné, že bez rozhodnutia všeobecného súdu nemožno považovať väzbu za zákonnú (I. ÚS 187/07, III. ÚS 16/09). V citovaných ustanoveniach týkajúcich sa práva na osobnú slobodu je obsiahnuté aj právo iniciovať konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná (napr. III. ÚS 7/00 a III. ÚS 255/03, pozri aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva – ďalej len „ESLP“ z 21. decembra 2000 vo veci Vodeničarov c. Slovenská republika, § 33 – § 36). Ústavný súd zdôraznil aj to, že v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru je osoba vo väzbe oprávnená na preskúmanie procesných a hmotných podmienok, ktoré sú potrebné pre „zákonnosť“ tejto väzby v zmysle dohovoru, pričom požiadavka preskúmania hmotných podmienok znamená povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a rozhodnúť s poukazom na kritériá právne, či sú dané dôvody

opodstatňujúce väzbu, ako aj prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú (III. ÚS 79/02).

Aj podľa názoru ESLP je požiadavka zákonnosti väzby podľa vnútroštátneho zákona („lawfulness“), na ktorú odkazuje čl. 5 ods. 1 dohovoru (pozri pojmy „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“ a „zákonné“), primárna, avšak nie rozhodujúca. Väzba musí byť navyše v súlade s účelom citovaného ustanovenia dohovoru – zabrániť, aby bola osoba zbavená slobody svojvoľne – a tiež v súlade s dohovorom vrátane všeobecných princípov obsiahnutých v ňom výslovne alebo implikovane (pozri obdobne napr. rozsudky vo veciach Winterwerp v. Holandsko z 24. októbra 1979, séria A, č. 33, s. 19 – 20, § 45 a Baranowski v. Poľsko z 28. marca 2000, č. 28358/95, § 51).

Pritom pojem „zákonosti“ väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru má ten istý význam ako v odseku 1 tohto článku. Otázka, či je väzba zákonná, má byť vyriešená nielen s poukazom na vnútroštátny zákon, ale aj na znenie dohovoru, všeobecné zásady v ňom obsiahnuté a účel obmedzení, ktoré pripúšťa čl. 5 ods. 1. V zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru je osoba vo väzbe oprávnená na preskúmanie procesných a hmotných podmienok, ktoré sú podstatné pre „zákonnosť“ tejto väzby v zmysle dohovoru (napr. rozsudok vo veci Brogan and Others v. Anglicko z 29. novembra 1988, séria A, č. 154 - B, § 65 a už citovaný rozsudok vo veci Jecius v. Litva, § 100).

Požiadavka preskúmania hmotných podmienok („substantive requirement“) znamená povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a rozhodnúť s poukazom na kritériá právne, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, ako aj prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú (napr. rozsudok vo veci Schiesser v. Švajčiarsko zo 4. decembra 1979, séria A, č. 34, § 31).

Medzi požiadavky preskúmania zákonnosti väzby a rozhodnutia o nej v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru patria aj:

- účinná kontrola zákonnosti väzby (rozsudok ESLP z 10. októbra 2000 vo veci Grauzinis v. Litva, č. 37 975/97),

- podstatné opatrenie, ktoré zabezpečí jedincovi procesnú spravodlivosť („substantial measure of procedural justice“; rozsudok ESĽP z 20. júna 2002 vo veci Al-Nashif and others v. Bulharsko, č. 50963/99),

- vzhľadom na dramatický vplyv pozbavenia slobody na základné práva jedinca konanie podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru musí v zásade spĺňať základné požiadavky spravodlivého konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (rozsudok ESĽP z 13. februára 2001 vo veci Garcia Alva v. Nemecko, č. 23541/94), pričom princíp spravodlivosti („fairness“) v zmysle posledne označeného článku zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné dôvody (rozhodnutie ESĽP o prijateľnosti sťažnosti z 26. februára 2002 vo veci Bufferne v. Francúzsko, č. 54367/00),

- primeraná súdna odpoveď („adequate judicial response“; rozsudok ESĽP z 10. októbra 2000 vo veci Grauslys v. Litva, č. 36743/97).

Ak proces pozbavenia osobnej slobody v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru kulminuje rozhodnutím súdu, ktoré nariaďuje alebo potvrdzuje pozbavenie osobnej slobody, súdna kontrola zákonnosti vyžadovaná čl. 5 ods. 4 dohovoru je inkorporovaná už v tomto počiatočnom súdnom rozhodnutí (rozsudok ESĽP De Wilde, Ooms and Versyp z 18. júna 1971, séria A, č. 12, § 76).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že predmetom jeho posúdenia v danom prípade by preto mala byť otázka, či krajský súd pri preskúmaní a rozhodnutí o sťažnosti sťažovateľa postupoval v súlade s požiadavkami kladenými na „rozhodovanie o zákonnosti väzby“, t. j. či rešpektoval sťažovateľom nastolené „právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd... rozhodol o zákonnosti väzby“.

Podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že... b) bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, alebo c) bude pokračovať v trestnej

činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.

Podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku konať a rozhodovať možno len o väzbe osoby, proti ktorej bolo vznesené obvinenie. Odôvodnenie rozhodnutia o väzbe obsahuje aj uvedenie skutkových okolností, o ktoré sa výrok rozhodnutia o väzbe opiera. O väzbe koná a rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie, ktorý nie je pri vymedzení dôvodov väzby návrhom prokurátora viazaný. O sťažnosti proti rozhodnutiu súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o väzbe koná a rozhoduje nadriadený súd.

Podľa § 83 ods. 1 Trestného poriadku proti rozhodnutiu o väzbe je prípustná sťažnosť.

Podľa § 176 ods. 2 Trestného poriadku v odôvodnení uznesenia treba, ak to prichádza podľa povahy veci do úvahy, uviesť najmä skutočnosti, ktoré sa považujú za dokázané, dôkazy, o ktoré sa skutkové zistenia opierajú, úvahy, ktorými sa rozhodujúci orgán spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, ako aj právne úvahy, na ktorých základe podľa príslušných ustanovení zákona posudzoval dokázané skutočnosti.

Podľa § 192 ods. 1 Trestného poriadku pri rozhodovaní o sťažnosti preskúma nadriadený orgán a) správnosť výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým sťažovateľ podal sťažnosť, a b) konanie predchádzajúce týmto výrokom napadnutého uznesenia.

Podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku ak je na podklade trestného oznámenia alebo zistených skutočností po začatí trestného stíhania dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba, policajt bez meškania vydá uznesenie o vznesení obvinenia...

Podľa § 206 ods. 3 Trestného poriadku uznesenie o vznesení obvinenia musí obsahovať označenie osoby, voči ktorej sa vznáša obvinenie, opis skutku s uvedením miesta, času, prípadne iných okolností, za ktorých k nemu došlo tak, aby skutok nemohol

byť zamenený s iným skutkom, zákonného pomenovania trestného činu, o ktorý v tomto skutku ide, a to aj s uvedením príslušného ustanovenia Trestného zákona a skutočností, ktoré odôvodňujú vznesenie obvinenia.

Krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia uznesenia sp. zn. 23 Tpo 56/2013 z 13. decembra 2013 uviedol, že „... v predmetnej trestnej veci boli splnené všetky formálne ako aj materiálne náležitosti, podmienky a predpoklady pre vzatie obvineného do väzby a jeho ďalšie ponechanie vo väzbe. V spisovom materiáli sa nachádza dostatok dôkazov, z ktorých vyplýva dôvodnosť trestného stíhania obvineného R. V. a podozrenia, že obvinený spáchal skutky, pre ktoré bolo začaté trestné stíhanie a vznesené voči nemu obvinenie. V terajšom štádiu konania vychádzajúc najmä z výpovede svedka R. C..., ďalej z výpovede svedka M. K..., nemá krajský súd žiadne pochybnosti o dôvodnosti trestného stíhania obvineného. Toto presvedčenie nemôže oslabiť ani obhajobou namietaný fakt, že ďalší svedkovia vypočutí v predmetnej trestnej veci... obvineného R. V. nepoznali...“.

Preskúmaním napadnutého rozhodnutia ústavný súd zistil, že krajský súd sa dôsledne neriadil uvedenými ústavnými a zákonnými požiadavkami kladenými na rozhodovanie o zákonnosti väzby sťažovateľa, pretože sa žiadnym spôsobom nevyrovnal s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa uvedenou v jeho sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe týkajúcou sa iných (konkrétnych) trestných vecí, v ktorých tento vystupoval v procesnom postavení obvineného alebo svedka, a teda žiadnym spôsobom nevyhodnotil vplyv týchto konaní na ním prerokúvaný prípad v súvislosti so zákonnosťou väzby sťažovateľa (ako samostatnej osoby). Okrem toho ústavný súd zistil, že odôvodnenie ponechania sťažovateľa vo väzbe podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku krajským súdom, ktorý tak urobil výlučne odkazom na „správne závery“ prvostupňových súdov rozhodujúcich o väzbe „obvinených“ v ich predchádzajúcich rozhodnutiach, je všeobecné a nekonkrétne, a teda absolútne nepreskúmateľné a nezohľadňujúce princíp prezumpcie neviny, pretože rovnako nedáva jednoznačnú a zrozumiteľnú odpoveď na to, či je väzba sťažovateľa (ako samostatnej osoby) vzhľadom na výsledky dosiaľ vykonaného dokazovania zákonná, keďže platný právny poriadok obranu krajského súdu spočívajúcu v „zložitosti objasňovania“ medzi dôvody väzby nezaraďuje. Spôsob preskúmania

sťažnosti musí totiž súd rozhodujúci o sťažnosti (a teda aj o zákonnosti väzby) uviesť v odôvodnení svojho rozhodnutia, pričom tento spôsob môže byť ústavne akceptovateľný len vtedy, pokiaľ zodpovedá nielen ústavným, ale aj zákonným požiadavkám. Všetky tieto skutočnosti preto boli základom konštatovania ústavného súdu, že nedostatok odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu je v príčinnej súvislosti s označenými právami sťažovateľa, porušenie ktorých namieta.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd vyslovil, že krajský súd napadnutým uznesením, pri ktorom bola nedôsledne preskúmaná sťažnosť sťažovateľa proti rozhodnutiu o väzbe, porušil jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Keďže ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením krajského súdu, toto uznesenie zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu), krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu bude povinný o sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu o väzbe znovu konať a rozhodnúť ústavne konformným spôsobom [čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 2 a 3 písm. b) a ods. 6 zákona o ústavnom súde].

Sťažovateľ v petite sťažnosti tiež žiadal, aby ústavný súd nariadil jeho prepustenie z väzby na slobodu. Napriek vysloveniu porušenia označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením krajského súdu ústavný súd vychádzajúc z konkrétnych okolností daného prípadu, ako aj z princípu subsidiarity upraveného čl. 127 ods. 1 ústavy konštatuje, že rozhodovanie o uvedenej požiadavke nepatrí do právomoci ústavného súdu.

III.

Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 284,08 €.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Vychádzajúc z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 284,08 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) v sume po 134 € a dva režijné paušály v sume po 8,04 €, ktoré zaviazal uhradiť krajský súd na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (bod 3 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2014